

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ
Освітня програма	014. Середня освіта (Українська мова і література, Англійська мова)
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	6 кредитів
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Мушировська Наталія Володимирівна, канд. філол. наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsh/sklad-kafedri-umipkfsh/121-personalii/785-mushyrovska-nataliia-volodymyrivna
E-mail викладача	nataliia.mushyrovska@rshu.edu.ua

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми лінгвокультурології» належить до циклу професійної підготовки та спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про взаємозв'язок мови і культури, закономірності відображення культурних цінностей, національної ментальності та світоглядних уявлень у мовних одиницях. Предметом вивчення дисципліни є мовні явища у їх культурному контексті, мовна картина світу, культурна семантика лексики і фразеології, а також концепти та культурні коди, що репрезентують національно-культурну специфіку мовлення.

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про сучасні теоретичні підходи та актуальні проблеми лінгвокультурології, поглиблення знань про взаємозв'язок мови, культури та мислення, а також розвиток умінь аналізувати мовні явища і тексти з урахуванням їх культурного змісту.

Завдання:

- ознайомити студентів із сучасними напрямками та проблемами розвитку лінгвокультурології;

- розкрити особливості взаємодії мови, культури та національної свідомості;
- поглибити знання про мовну картину світу, концепти та концептосферу культури;
- проаналізувати культурну семантику лексичних і фразеологічних одиниць;
- сформувати навички лінгвокультурологічного аналізу текстів;
- розвинути здатність інтерпретувати мовні явища у культурному та міжкультурному контексті.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки предметної області.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність застосувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання української мови й літератури.

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції у процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах; здатність дотримуватися сучасних мовних норм із англійської мови, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу англійського тексту.

ФК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах (в т. ч. іноземною мовою), володіти методикою розвитку мовлення ЗО у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища.

ФК 13. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програмні результати навчання:**

ПРН1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати сучасну наукову інформацію, укладати бібліографію, використовувати комп'ютерні технології. Уміє працювати з текстовою, графічною та числовою інформацією за допомогою комп'ютера; використовувати можливості мережевих програмних систем для розв'язання теоретичних і практичних завдань у галузі професійної діяльності; вміє користуватися електронними словниками. Володіє методиками і техніками редагування та коректури різностильових і різножанрових текстів.

ПРН6. Знає досягнення сучасної науки в галузі теорії й історії української мови; уміє інтерпретувати та зіставляти мовні явища, виконувати різні види лінгвістичного аналізу; вільно володіє нормами української мови, навичками автоматичного грамотного письма, навичками текстотворення в усіх функційно-стильових різновидах сучасної української літературної мови відповідно до комунікативної мети та за допомогою стилістичних ресурсів національної мови.

ПРН8. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, мовленнєвий, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах; ефективно спілкується у колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційноділовій сферах; здатний виступати перед аудиторією, брати

участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки та мовленнєвого спілкування.

ПРН9. Уміє використовувати когнітивно-дискурсні вміння, спрямовані на сприйняття й породження монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах (українська й англійська мови); володіє методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння та підготовки творчих робіт.

ПРН14. Уміє здійснювати власні емпіричні дослідження (проекти) в умовах педагогічної діяльності; узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності із розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН18. Володіє інформацією країнознавчого характеру в рамках програми. Уміє її застосовувати, щоб ознайомити ЗО із лінгвокраїнознавчим матеріалом.

ПРН19. Здатний забезпечувати діалог культур у процесі вивчення мов, створювати умови для міжкультурної комунікації, керується у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- основні теоретичні засади лінгвокультурології та її сучасні напрями;
- ключові поняття дисципліни (концепт, концептосфера, мовна картина світу, лінгвокультурема, культурний код);
- специфіку взаємодії мови та культури;
- національно-культурні особливості мовних одиниць;
- методи лінгвокультурологічного аналізу мовних явищ і текстів;

вміти:

- здійснювати лінгвокультурологічний аналіз мовних одиниць і текстів;
- виявляти та інтерпретувати культурні концепти у мовленні;
- аналізувати мовну репрезентацію культурних цінностей і символів;
- визначати національно-культурну специфіку мовних явищ;
- застосовувати здобуті знання у науковій, освітній та міжкультурній комунікації.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ В СИСТЕМІ МОВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання лінгвокультурології. Місце дисципліни у системі гуманітарних наук.

Тема 2. Історичні передумови формування лінгвокультурології у працях мовознавців.

Тема 3. Взаємозв'язок мови, культури та свідомості. Культурна зумовленість мовних явищ.

Тема 4. Поняття мовної картини світу. Національно-культурна специфіка мовного світосприйняття.

Тема 5. Концепт як ключова категорія лінгвокультурології.

Тема 6. Структура концепту (образний, понятійний, ціннісний компоненти). Моделі опису концептів.

Тема 7. Концептосфера культури. Організація концептосфери, базові культурні концепти.

Тема 8. Типологія концептів (національно-культурні, універсальні та індивідуально-авторські концепти).

Тема 9. Лінгвоконцептологія як напрям лінгвокультурології. Основні напрями дослідження концептів (лінгвокультурологічний, когнітивний, психолінгвістичний, дискурсивний, порівняльно-культурний напрям).

Тема 10. Методи дослідження концептів (семантичний, етимологічний, контекстуальний, дискурсивний, порівняльний аналіз, асоціативний експеримент).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОВНИХ ЯВИЩ

Тема 11. Вербалізація концептів у мові. Мовні засоби репрезентації концептів.

Тема 12. Концепти у лексичній системі мови. Культурна семантика лексичних одиниць.

Тема 13. Фразеологічна репрезентація концептів. Фразеологія як відображення національної культури.

Тема 14. Метафора як механізм концептуалізації. Концептуальна метафора у мові.

Тема 15. Культурні символи і коди. Символіка мовних одиниць. Культурні коди в мовній системі.

Тема 16. Концепти у художньому дискурсі. Мовні засоби репрезентації культурних концептів у художніх текстах.

Тема 17. Концепти у публіцистичному і медійному дискурсі. Формування суспільних цінностей через мовні концепти.

Тема 18. Концепти у національній культурі. Ключові культурні концепти української культури.

Тема 19. Лінгвоконцептологія та міжкультурна комунікація. Порівняльне дослідження концептів у різних культурах.

Тема 20. Сучасні напрями лінгвоконцептології. Когнітивна лінгвоконцептологія, дискурсивний та корпусний аналіз концептів.